СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА УМИСНОГО ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА ЖУРНАЛІСТА

ТИХОНОВА Олена Вікторівна - професор кафедри економічної безпеки та приватного права Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

https://orcid.org/0000-0002-3848-3023

УДК 343.412

DOI: https://doi.org/10.71404/NP.2025.2.46

У статті досліджуються ознаки суб'єктивної сторони умисного знищення або пошкодження майна журналіста. Автор звертає увагу на те, що психічне ставлення суб'єкта до вчинюваного ним діяння характеризується виключно прямим умислом. Також обґрунтовується, що інтелектуальний момент психічного ставлення особи до своїх діянь в разі знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, вчинене загальнонебезпечним способом (ч. 2 ст. 347-1 КК України), повинен охоплювати усвідомлення наступних блоків ознак: 1) характер суспільно небезпечного діяння (їхній зміст, спрямованість й інші ознаки); 2) предмет посягання (будь-яке майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї); 3) особливості соціального статусу потерпілого та специфіки його діяльності (журналіст, його близькі родичі, члени сім'ї); 4) спосіб, небезпечний для значної кількості осіб (підпал, вибух, інший спосіб, який небезпечний для значної кількості осіб). Вольовий момент полягає у бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні дії (знищити або пошкодити) таким способом.

Науково доведено, що інтелектуальний момент умислу повинен охоплювати усвідомлення наступних блоків ознак: 1) характер суспільно небезпечного діяння (їхній зміст, спрямованість й інші ознаки); 2) предмет посягання (будь-яке майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї); 3) особливості соціального статусу потерпілого та специфіки його діяльності (журналіст, його близькі родичі, члени сім'ї). Вольовий момент полягає у бажанні: 1) вчинити відповідні суспільно небезпечні дії (знищити або пошкодити); 2) настання або допусканні настання суспільно небезпечних наслідків (спричинення загибелі людей або інших тяжких наслідків.

Зазначається, що дане кримінальне правопорушення вчинюється за певних мотивів, які хоч не вказані у законі в якості обов'язкової ознаки, але мають у кожному випадку важливе кримінально-правове значення.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, журналіст, знищення, пошкодження майна, суб'єктивна сторона, вина, мотив, мета, близькі родичі, члени сім'ї, законна професійна діяльність, засоби масової інформації.

Постановка проблеми

У сучасних умовах існування українського суспільства питання кримінально-правової охорони законної професійної діяльності журналіста набувають все більш важливого значення. Тому потребують ґрунтовного дослідження ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України, зокрема визначення ознак його суб'єктивної сторони, до яких відносяться: вина, мотив, мета, емоційний стан. Обов'язковою ознакою в даному випадку визнається вина, тоді як інші ознаки є факультативними.

Аналіз останніх досліджень

Деякі аспекти кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна журналіста були предметом до-

сліджень таких вчених як А. В Андрушко, А. С. Бондарчук, К. М. Буряк, І. С. Заєць, С. Я. Лихова, Р. О. Мовчан, В. І. Павліківський, І. В. Пилипенко, Є. О. Письменський, М.І. Хавронюк, В. В. Шаблистий, А. А. Шелест та ін. Однак, всі ці праці не стосуються спеціального аналізу ознак суб'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347-1 КК України. Тому **метою статті** є дослідження ознак суб'єктивної сторони умисного знищення або пошкодження майна журналіста.

Основні результати дослідження

Суб'єктивна сторона має важливе юридичне значення: 1) вона є обов'язковим елементом будь-якого складу кримінального правопорушення, її відсутність виключає кримінальне правопорушення; 2) вина – обов'язкова ознака суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. За її відсутності немає ні суб'єктивної сторони, ні самого кримінального правопорушення; 3) встановлення суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, усіх її ознак, включених у конкретний склад кримінального правопорушення, – обов'язкова й необхідна умова правильної та обґрунтованої кваліфікації вчиненого, а також відмежування одного кримінального правопорушення від іншого; 4) точне встановлення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення є передумовою для індивідуалізації покарання й кримінальної відповідальності; 5) встановлення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення є обов'язковою умовою для зміцнення законності [8, с. 69].

Слід також зазначити, що як складова частина підстав кримінальної відповідальності вона дозволяє відрізняти кримінально протиправні дії від не кримінально протиправних, вирішувати питання правильної кваліфікації кримінального правопорушення, а фактичний зміст факультативних ознак суб'єктивної сторони, навіть якщо вони не вказані в статті Особливої частини КК України, враховується судом при призначенні покарання [8, с. 70].

На практиці встановлення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення спричиняє чи не найбільше проблем, адже ця обов'язкова ознака будь-якого складу злочину або кримінального проступку перебуває всередині суб'єкта, протікає в його свідомості [4, с. 179; 5, с. 129]. Водночас загальновизнаним є віднесення до обов'язкової ознаки цього елементу складу кримінального правопорушення вини, а до факультативних, у разі відсутності вказівки на них у конкретній статті КК України, – мети, мотиву й емоційного стану [1, с. 222; 4, с. 179–181; 5, с. 129–130].

Виною є психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої цим Кодексом, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності (ст. 23 КК України) [6].

Чинне кримінальне законодавство виділяє дві форми вини: умисел і необережність. Відповідно до ст. 24 КК України, умисел поділяється на прямий і непрямий. Прямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і бажала їх настання. Непрямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і хоча не бажала, але свідомо припускала їх настання. Водночас, необережність поділяється на кримінальну протиправну самовпевненість та кримінальну протиправну недбалість. Необережність є кримінальною протиправною самовпевненістю, якщо особа передбачала можливість настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), але легковажно розраховувала на їх відвернення. Необережність є кримінальною протиправною недбалістю, якщо особа не передбачала можливості настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), хоча повинна була і могла їх передбачити (ст. 25 КК України) [6].

Зазначеним модифікаціям вини відповідає визначене законом поєднання інтелектуальних і вольових процесів. Разом з тим, прямий і непрямий умисел не мають значення самостійних форм вини, а є різновидами однієї й тієї самої форми. Пов'язує їх інтелектуальна ознака, а саме: усвідомлення

суб'єктом суспільно небезпечного характеру вчиненого кримінального правопорушення і передбачення його суспільно небезпечних наслідків. На відміну від умислу обидва види необережності характеризуються відсутністю усвідомлення реальної небезпеки діяння і передбачення суспільно небезпечних наслідків у конкретному випадку. Стосовно вольового елемента обох видів умислу, то він полягає в позитивному ставленні до суспільно небезпечних наслідків (особа або бажає їх настання, або до них ставиться байдуже), а вольовий елемент обох видів необережності складається з негативного ставлення до суспільно небезпечних наслідків, настання яких суб'єкт хоче уникнути або взагалі не передбачає [8, с. 71].

В. В. Сухонос і В. В. Сухонос (мол.) наголошують, що поділ вини на форми має велике практичне значення, оскільки визначає ступінь суспільної небезпечності кримінального правопорушення та дозволяє відділити кримінально протиправне діяння від не кримінально протиправного. Так, якщо законодавець передбачає кримінальну відповідальність за діяння, вчинені за наявності умислу, то схожі за об'єктивними ознаками дія або бездіяльність, вчинені з необережної форми вини, кримінальним правопорушенням не є. Крім того, залежно від форми вини законодавець визначає кваліфікацію кримінального правопорушення [8, с. 71].

Відповідно до ч. 1 ст. 347-1 КК України, відповідальність настає за умисне знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності [6]. У зазначеній нормі прямо вказано на умисну форму вини: у диспозиції зазначено слово «умисне», а також мотив – «у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності». Крім того, на форму вини вказано у назві статті – «Умисне знищення або пошкодження майна журналіста» [6].

За конструкцією об'єктивної сторони досліджуване кримінальне правопорушення має як формальний (ч. 2 ст. 347-1 КК України) – в частині вчинення такого діяння загальнонебезпечним способом), так і матеріальний склад (ч. 1 і 2 ст. 347-1 КК України). Суб'єктивна сторона аналізованих кримінальних правопорушень із формальним і матеріальними складами є різною [10, с. 213].

Вчинення діяння, передбаченого ч. 2 ст. 347-1 КК України (в частині вчинення такого діяння загальнонебезпечним способом), як зазначає О. О. Юріков, можливе лише з умисною формою вини. У випадку необережного ставлення до вчинення такого діяння виключається кримінальна відповідальність за цією нормою, його слід кваліфікувати за ст. 196 КК України у випадку спричинення таким способом тяжких тілесних ушкоджень або загибелі людей [10, с. 213].

В. В. Сухонос і В. В. Сухонос (мол.) зазначають, що поділ умислу на прямий і непрямий має важливе практичне значення. Так, кримінальне правопорушення із формальним складом може бути вчинено тільки з прямим умислом, а, отже, за відсутності його ознак, немає і складу кримінального правопорушення. Крім того, попередня кримінальна протиправна діяльність, зокрема замах і готування до кримінального правопорушення (ст. 14, 15 КК України України), дія організатора, підбурювача, можлива тільки за наявності прямого умислу. Поділ умислу на прямий і непрямий враховується при визначенні міри покарання, тому що кримінальне правопорушення, вчинене з прямим умислом є більш суспільно небезпечним, ніж з непрямим передбачає [8, с. 77].

З огляду на зазначене вище, можна стверджувати, що досліджуване кримінальне правопорушення з формальним складом може бути вчинене лише з прямим умислом, зміст якого визначається сукупністю тих фактичних обставин, об'єктивних ознак зазначеного кримінального правопорушення, що мають значення для кваліфікації та позначаються у свідомості винного [10, с. 213].

Усвідомлення суспільно небезпечного характеру знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, вчинене загальнонебезпечним способом, передбачає усвідомлення як фактичного характеру ви-

нного, так і його суспільної небезпечності для значної кількості осіб.

Отже, інтелектуальний момент психічного ставлення особи до своїх діянь в разі знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, вчинене загальнонебезпечним способом (ч. 2 ст. 347-1 КК України), повинен охоплювати усвідомлення наступних блоків ознак: 1) характер суспільно небезпечного діяння (їхній зміст, спрямованість й інші ознаки); 2) предмет посягання (будь-яке майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї); 3) особливості соціального статусу потерпілого та специфіки його діяльності (журналіст, його близькі родичі, члени сім'ї); 4) спосіб, небезпечний для значної кількості осіб (підпал, вибух, інший спосіб, який небезпечний для значної кількості осіб). При цьому, вольовий момент психічного ставлення особи до своїх діянь в разі знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, вчинене загальнонебезпечним способом (ч. 2 ст. 347-1 КК України), полягає у бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні дії (знищити або пошкодити) таким способом.

Кримінальні правопорушення з матеріальними складами потребують роздільного встановлення вини як щодо діяння, так і щодо його наслідків, їм притаманна переважно змішана (подвійна) форма вини. Встановлення вини окремо стосовно діяння та наслідків зумовлює необхідність з'ясовувати як інтелектуальний, так і вольовий моменти вини щодо діяння та його наслідків [10, с. 216].

У матеріальних складах ст. 347-1 КК України ставлення особи щодо наслідків може бути як умисним, так і необережним (з кримінальною протиправною самовпевненістю). Однак, не можна свідомо посягати на майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, не бажаючи цього вчиняти. Отже, бажання вчинити зазначене діяння виключає як непрямий умисел, так і кримінальну протиправну самовпевненість щодо цього діяння [10, с. 216].

Усі ознаки прямого умислу, що використав законодавець для кримінальної відповідальності, однаково необхідні. Першою інтелектуальною ознакою прямого умислу є усвідомлення суб'єктом суспільної небезпечності свого діяння, передбачення можливості і бажання настання суспільно небезпечних наслідків. У зв'язку з тим що головною соціальною ознакою кримінального правопорушення є суспільна небезпечність, то в зміст умислу включено усвідомлення винним суспільної небезпечності свого діяння. А отже, предметом усвідомлення при прямому умислі є: по-перше, фактичний зміст вчиненого діяння, а по-друге, його соціальна сутність [8, с. 74].

Другою інтелектуальною ознакою прямого умислу є передбачення і бажання настання суспільно небезпечних наслідків вчиненого кримінального правопорушення. Особа передбачає невідворотність негативних наслідків, якщо між діянням і наслідками є однозначно прямий зв'язок, розвиток якого винний повністю усвідомлює. Передбачення наслідків свідчить, що суб'єкт усвідомлює, хоча й загалом, розвиток причинного зв'язку між його діянням і наслідками. Якщо в диспозиції статті як обов'язкові ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення зазначені інші обставини, крім діяння і наслідків, то їх теж повинен усвідомлювати суб'єкт (наприклад, особлива жорстокість, таємне викрадення тощо) [8, с. 74].

Вольова ознака прямого умислу в кримінальних правопорушеннях з матеріальним складом – це бажання настання суспільно небезпечних наслідків. Бажання як елемент вольової ознаки прямого умислу полягає в прагненні до певних наслідків. Отже, можна стверджувати, що до наслідків винний ставиться як до необхідних йому результатів [8, с. 74–75].

Отже, інтелектуальний момент прямого умислу повинен охоплювати усвідомлення наступних блоків ознак: 1) характер суспільно небезпечного діяння (їхній зміст, спрямованість й інші ознаки); 2) предмет посягання (будь-яке майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї); 3) особливості соціального стату-

су потерпілого та специфіки його діяльності (журналіст, його близькі родичі, члени сім'ї). При цьому, вольовий момент психічного ставлення особи до своїх діянь полягає у бажанні: 1) вчинити відповідні суспільно небезпечні дії (знищити або пошкодити); 2) настання суспільно небезпечних наслідків (спричинення загибелі людей або інших тяжких наслідків.

Що стосується непрямого умислу, то його інтелектуальна ознака характеризується тим, що суб'єкт не бажає негативних наслідків, але свідомо ставиться до вчиненого ним суспільно небезпечного діяння і передбачає реальну можливість настання негативних результатів. За непрямого умислу суб'єкт не зацікавлений в настанні негативних наслідків, хоча свідомо з ними погоджується заради досягнення іншої мети, тобто негативні наслідки для суб'єкта кримінального правопорушення є ніби тією ціною, яку він готовий заплатити, щоб досягти поставленої мети [8, с. 75].

Вольовий зміст непрямого умислу може виявлятися і в легковажному ставленні до настання негативних наслідків. Легковажне ставлення як прояв волі при непрямому умислі мало чим відрізняється від свідомого припущення і підтверджує відсутність активних емоційних переживань через суспільно небезпечні наслідки, реальна можливість настання яких відображається свідомістю суб'єкта кримінального правопорушення. Тобто він завдає шкоду і не бере до уваги негативні наслідки свого діяння, хоча їх можливість свідомо допускає. Вольова ознака в цілому показує позитивне ставлення до настання негативних наслідків. Разом з тим, це різні види умислу, що мають свої особливості. Так, інтелектуальна ознака показує, що відмінність між прямим і непрямим умислом полягає в неоднаковому характері передбачення негативних наслідків. Якщо прямий умисел полягає в передбаченні невідворотності, а інколи й реальної можливості настання негативних наслідків, то для непрямого умислу характерним є передбачення тільки реальної можливості настання тяжких наслідків. Головна відмінність полягає в тому, що вольове ставлення особи до негативних наслідків виявляється в різних формах. Так, якщо позитивне ставлення до них при прямому умислі виражається в бажанні, то при непрямому – у свідомому припущенні або байдужому ставленні [8, с. 75–76].

Отже, інтелектуальний момент непрямого умислу повинен охоплювати усвідомлення наступних блоків ознак: 1) характер суспільно небезпечного діяння (їхній зміст, спрямованість й інші ознаки); 2) предмет посягання (будь-яке майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї); 3) особливості соціального статусу потерпілого та специфіки його діяльності (журналіст, його близькі родичі, члени сім'ї). При цьому, вольовий момент психічного ставлення особи до своїх діянь полягає у: 1) бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні дії (знищити або пошкодити); 2) допусканні настання суспільно небезпечних наслідків (спричинення загибелі людей або інших тяжких наслідків.

Як вже було зазначено, умисне знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки може бути вчинено зі змішаною формою вини. При цьому, суб'єктивне ставлення винного щодо діяння характеризується виключно умисною формою вини, а ставлення до наслідків – необережною (кримінальною протиправною самовпевненістю).

Інтелектуальну ознаку кримінальної протиправної самовпевненості відображено в законі вказівкою на ставлення суб'єкта до суспільно небезпечних наслідків. Тобто особа усвідомлювала суспільну небезпеку свого діяння і навіть передбачала можливість настання суспільно небезпечних наслідків, але легковажно розраховувала на їх відвернення. Слід зазначити, що інтелектуальна ознака самовпевненості має певну схожість з непрямим умислом. Проте, якщо при непрямому умислі винний передбачає реальну (тобто для цього конкретного випадку) можливість настання суспільно небезпечних наслідків, то при самовпевненості така можливість уявляється абстрактною: суб'єкт пе-

редбачає, що такі дії взагалі можуть спричинити суспільно небезпечні наслідки, проте легковажно розраховує на їх відвернення, незважаючи на свою невпевненість [8, с. 79].

Щодо вольової ознаки кримінальної протиправної самовпевненості, то вона складається з розрахунку на запобігання кримінально протиправного наслідку при активному їх небажанні. За непрямого умислу особа також не бажає настання шкідливих наслідків, але це бажання пасивне (добре, якби вони не настали) і не підкріплене жодними об'єктивними обставинами. Для кримінально протиправної самовпевненості для особи, навпаки, характерно небажання наслідків [8, с. 79].

Отже, інтелектуальний момент кримінальної протиправної самовпевненості повинен охоплювати усвідомлення наступних блоків ознак: 1) характер суспільно небезпечного діяння (їхній зміст, спрямованість й інші ознаки); 2) предмет посягання (будь-яке майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї); 3) особливості соціального статусу потерпілого та специфіки його діяльності (журналіст, його близькі родичі, члени сім'ї). При цьому, вольовий момент психічного ставлення особи до своїх діянь полягає у: 1) бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні дії (знищити або пошкодити); 2) небажанні настання і легковажному розрахунку на відвернення суспільно небезпечних наслідків (спричинення загибелі людей або інших тяжких наслідків.

Наступною обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони умисного знищення або пошкодження майна журналіста є мотив і мета кримінального правопорушення.

Як слушно зазначає А. С. Бондарчук, в диспозиції досліджуваної норми посягання прямо пов'язане з здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності. Тобто юридична конструкція складу кримінального правопорушення вказує на зв'язок посягання з здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності. Це означає, що лише у зв'язку з здійсненням такої діяльності, що має місце, у свідомості винного мало чи буде мати невдоволення таким виконанням, що і спонукає його до вчинення протиправних дій задля бажаного результату. Юридична конструкція містить вказівку на мотив та мету. Адже в основі виникнення мотиву лежать об'єктивно існуючі причини [11, с. 220]. Дії винного з припинення, запобігання, зміни здійснення журналістом законної професійної діяльності чи помста за таку діяльність і є метою кримінального правопорушення. Зміст зазначеної юридичної конструкції становить мотив і мету, що утворює їх суб'єктивні ознаки [2, с. 155].

Як зазначають деякі вчені, мотив цього кримінального правопорушення виявляється через мету дій винного і має три прояви, а саме: 1) не допустити здійснення журналістом законної професійної діяльності (діяння вчиняється до початку виконання потерпілим професійних обов'язків); 2) зупинити, перервати здійснення журналістом законною професійної діяльності (діяння вчиняться у процесі виконання потерпілим своїх професійних обов'язків); 3) помститися потерпілому за здійснення журналістом законної професійної діяльності [7, с. 1076].

На основі вжитої в змісті диспозиції ч. 1 ст. 347-1 КК України юридичної конструкції «у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності», слід стверджувати, що кримінальне правопорушення вчиняється у зв'язку із діяльністю журналіста. Така діяльність чомусь не влаштовує винного, він нею невдоволений, що й спонукає його до вчинення кримінального правопорушення. Таке спонукання (мотив кримінального правопорушення) викликає у винного бажання не допустити діяльність журналіста, змінити її характер, припинити її чи вчинити кримінальне правопорушення через діяльність, яка вже відбулася, що і виступає метою досліджуваного кримінального правопорушення [2, с. 155].

Відповідно до примітки до ст. 345-1 КК України, під професійною діяльністю журналіста слід розуміти систематичну діяльність особи, пов'язану із збиранням, одержанням, створенням, поширенням, зберіганням або іншим використанням інформації з метою її поширення на невизначене коло осіб через друковані засоби масової інформації, телерадіоорганізації, інформаційні агентства, мережу Інтернет.

Статус журналіста або його належність до засобу масової інформації підтверджується редакційним або службовим посвідченням чи іншим документом, виданим засобом масової інформації, його редакцією або професійною чи творчою спілкою журналістів [6].

Законною така діяльність буде за умови, що її здійснення не порушує законодавчих заборон щодо захисту інформації з обмеженим доступом та законних прав й інтересів інших осіб, зокрема, права на повагу до приватного та сімейного життя, на честь, гідність та захист репутації. Попри те, що згідно з правовою позицією ЄСПЛ межі дозволеної критики є ширшими щодо політика, аніж стосовно приватної особи, а межі приватності щодо публічної посадової особи є вужчими, ніж щодо приватної особи, вони все ж таки існують [7, с. 1076].

Емоційний стан є факультативною ознакою досліджуваного кримінального правопорушення, а тому на кваліфікацію дій винного він не впливає, але має значення під час призначення покарання.

Висновки

З огляду на зазначене вище, можна дійти висновку, що інтелектуальний момент психічного ставлення особи до своїх діянь в разі знищення або пошкодження майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, вчинене загальнонебезпечним способом (ч. 2 ст. 347-1 КК України), повинен охоплювати усвідомлення наступних блоків ознак: 1) характер суспільно небезпечного діяння (їхній зміст, спрямованість й інші ознаки); 2) предмет посягання (будь-яке майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї); 3) особливості соціального статусу потерпілого та специфіки його діяльності (журналіст, його близькі родичі, члени сім'ї); 4) спосіб, небезпечний для значної кількості осіб (підпал, вибух, інший спосіб, який небезпечний для значної кількості осіб). Вольовий момент полягає у бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні дії (знищити або пошкодити) таким способом.

Науково доведено, що інтелектуальний момент умислу повинен охоплювати усвідомлення наступних блоків ознак: 1) характер суспільно небезпечного діяння (їхній зміст, спрямованість й інші ознаки); 2) предмет посягання (будь-яке майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї); 3) особливості соціального статусу потерпілого та специфіки його діяльності (журналіст, його близькі родичі, члени сім'ї). Вольовий момент полягає у: 1) бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні дії (знищити або пошкодити); 2) бажанні настання або допусканні настання суспільно небезпечних наслідків (спричинення загибелі людей або інших тяжких наслідків.

Визначено, що інтелектуальний момент кримінальної протиправної самовпевненості повинен охоплювати усвідомлення наступних блоків ознак: 1) характер суспільно небезпечного діяння (їхній зміст, спрямованість й інші ознаки); 2) предмет посягання (будь-яке майно, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї); 3) особливості соціального статусу потерпілого та специфіки його діяльності (журналіст, його близькі родичі, члени сім'ї). Вольовий момент полягає у: 1) бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні дії (знищити або пошкодити); 2) небажанні настання і легковажному розрахунку на відвернення суспільно небезпечних наслідків (спричинення загибелі людей або інших тяжких наслідків.

Література

1. Андрієшин В. В. Ознаки суб'єктивної сторони складів злочинів, пов'язаних з використанням службових повноважень. Концепція «квазікорупційного злочину». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 221–227.

2. Бондарчук А. С. Кримінально-правова характеристика погрози або насильства щодо журналіста в Україні : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2019. 269 с.

3. Василинчук В. І., Тіхонов С. В., Тарасенко О. С. та ін. Оперативно-розшукова діяльність: питання та відповіді (для підрозділів оперативної служби): *навч.-метод. посіб*. Київ, ДП «ІНФОТЕХ», 2023. 166 с.

4. Волонець Д. Ф. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2021. 229 с.

5. Козачина А. М. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації : дис. … д-ра філософії : 08 «Право». Київ, 2023. 230 с.

6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: http://zakon3.rada.gov.ua / laws/show/2341-14.

7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та доповн. Київ : Дакор, 2019. 1384 с.

8. Сухонос В. В., Сухонос В. В. (мол.). Склад злочину: закон, теорія та практика : монографія. Суми : Університетська книга, 2018. 200 с.

9. Тарасенко О. С. Типові слідчі ситуації подальшого етапу досудового розслідування незаконного зайняття рибним промислом. *Право і суспільство*. 2024. № 1/2024. Т. 2 С. 452–456. pravoisuspilstvo.org.ua/ archive/2024/1_2024/part_2/70.pdf

10. Юріков О. О. Кримінально-правова охорона об'єктів електронних комунікацій : монографія. Київ : 7БЦ, 2022. 304 с.

11. Tarasenko O. S. Problem issues of combating criminal communities. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 8 (36). Vol. 2. С. 219–224. URL: http://kelmczasopisma.com/ ua/viewpdf/3897

THE SUBJECTIVE SIDE OF INTENTIONAL DESTRUCTION OR DAMAGE TO THE PROPERTY OF A JOURNALIST

The article analyzes the signs of the subjective side of intentional destruction or damage to a journalist's property. The author draws attention to the fact that the mental attitude of the subject to the act committed by him is characterized exclusively by direct intent. It is also substantiated that the intellectual moment of a person's mental attitude to his/her actions in case of destruction or damage to property belonging to a journalist, his/her close relatives or family members committed in a socially dangerous manner (Part 2 of Article 347-1 of the Criminal Code of Ukraine) should include awareness of the following blocks of features 1) the nature of the socially dangerous act (its content, direction and other features); 2) the object of the attack (any property belonging to the journalist, his/her close relatives or family members); 3) the peculiarities of the victim's social status and the specifics of his/her activity (journalist, his/her close relatives, family members); 4) the method dangerous for a significant number of people (arson, explosion, other method dangerous for a significant number of people). The volitional moment is the desire to commit the relevant socially dangerous actions (to destroy or damage) in this way.

It has been scientifically proven that the intellectual moment of intent should include awareness of the following blocks of features: 1) the nature of the socially dangerous act (its content, direction and other features); 2) the object of the attack (any property belonging to the journalist, his close relatives or family members); 3) the peculiarities of the victim's social status and the specifics of his activity (journalist, his close relatives, family members). The volitional moment consists of the desire to: 1) commit the relevant socially dangerous actions (to destroy or damage); 2) cause or allow the occurrence of socially dangerous consequences (causing death or other serious consequences.

It is noted that this criminal offense is committed for certain reasons, which, although not specified in the law as a mandatory feature, are in each case of great criminal legal importance.

Key words: criminal liability, journalist, destruction of, damage to property, subjective side, guilt, motive, purpose, close relatives, family members, legitimate professional activity, mass media.